

We Lwowie dnia 24. sierpnia 1909.

Aleg 458

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu oddziałów:
konceptowego, rachunkowego, kasowego i manipulacyjnego.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu 16. września 1907 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, żeby ponownie wziął pod rozwagę sprawę wzmocnienia sił biura dla spraw gminnych i powiatowych“ — a przy rozprawach nad Rubr. II. budżetu na r. 1908 następujące uchwały:

1. „petycję urzędników i aplikantów manipulacyjnych przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania, czy zwiększenie czynności urzędowych Wydziału nie wymaga odpowiedniego powiększenia sił manipulacyjnych“;

2. „poleca się Wydziałowi krajowemu aby zbadał, czyli nie należałoby powiększyć siły konceptowe i rachunkowe Wydziału krajowego celem umożliwienia częstszej jak dotychczas kontroli gospodarki Rad powiatowych i gmin miejskich“;

3. „wzywa się Wydział krajowy, aby co kwartał opóźniającemu się realizacji kosztów leczenia pojedynczych szpitali prowincjonalnych w właściwej drodze zapobiegł i spowodował konieczne dla dobrej administracji, punktualne realizowanie rachunków“.

Powyższe uchwały były dla Wydziału krajowego wskazówką, że Wysoki Sejm nie czekając nawet na inicjatywę Wydziału krajowego, uznał, że siły urzędnicze, jakie dotychczasowy etat obejmuje, nie są wystarczające.

Wydział krajowy powołany do przestrzegania prawidłowego biegu całej administracji i za tę administrację odpowiedzialny, obowiązany jest czuwać nad tem, by w miarę rozwoju specjalnych działów administracji, zapewnić sobie ilość sił do spełnienia jej zadań potrzebną — dlatego nie ogranicza się do kategorii spraw i osób w powyższych uchwałach wymienionych, lecz w chwili, gdy to uznał za potrzebne, przedkłada Wysokiemu Sejmowi wnioski dotyczące etatu biura melioracyjnego — oddziału techniczno-drogowego — i biura kolejowego — w niniejszem zaś sprawozdaniu zajmuje się etatem całego oddziału konceptowego — rachunkowego, kasowego i manipulacyjnego.

Etat tych działów jest dziś na podstawie dotychczasowych uchwał sejmowych, następujący:

I. Oddział koncepcyjny:

4 radców
8 sekretarzy
7 wicesekretarzy
6 adjunktów
6 konceptistów
6 praktykantów.

II. Oddział rachunkowy:

dyrektor
zastępca dyrektora
10 rewidentów
12 adjunktów
12 oficjałów (w tem 1 archiwista, 1 protokolista)
12 asystentów
14 praktykantów
10 aplikantów.

III. Oddział kasowy:

dyrektor
zastępca dyrektora
kontrolor
kasyer
2 adjunktów
2 oficjałów
2 asystentów
2 praktykantów.

IV. Oddział manipulacyjny:

dyrektor
archiwista
ekspedytor
protokolista
5 kancelistów
6 asystentów
3 pisarzy
3 aplikantów.

Jeżeli Wydział krajowy mimo zwiększających się z roku na rok czynności, zdołał temi siłami dotychczas sprostać zadaniom administracyi, to dlatego, że urzędnicy zawsze gorliwie i wydatnie, a często z całym wyężeniem sił pracowali. Bardzo jednak szybki w ostatnich latach rozwój wszystkich gałęzi administracyi krajowej sprawia, że jeżeli administracya ta ma i nadal sprostać wzrastającym wymaganiom, to musi zapewnić sobie wydatne powiększenie sił urzędniczych we wszystkich gałęziach i szczególnie w dziale koncepcyjnym pozyskać siły młode o wybitnym talencie i znakomitem uzdolnieniu.

ad I. Urzędnicy oddziału koncepcyjnego obok spraw zwykłej bieżącej administracyi, mają nadto do opracowania liczne, co roku przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu przekazywane sprawy, wymagające głębszych nieraz studyów, przygotowania i większego nakładu pracy i czasu. Przygotowanie w krótkim stosunkowo czasie materiałów potrzebnych dla prac Wysokiego Sejmu, jest zadaniem trudnem, tem bardziej, że musi być spełnionem obok zwykłych zadań administracyi.

Oddział ten złożony z 37 osób, w najbliższej przyszłości okaże się za szczupły, zwłaszcza, że już dziś niejedna gałąź administracyi, jak n. p. poruszona w uchwale sejmowej gospodarka Rad powiatowych i gmin miejskich — wymagałaby częstszej jak dotychczas kontroli.

Wobec tego Wydział krajowy uważa za konieczne powiększenie tego działu o dziewięć posad, tj. o:

- 2 posady radców,
- 1 posadę wicesekretarza,
- 2 posady adjunktów,
- 2 posady koncepcistów,
- 2 posady praktykantów — tak, że oddział ten obejmowałby w przyszłości:
- 6 radców,
- 8 sekretarzy,
- 8 wicesekretarzy,
- 8 adjunktów,
- 8 koncepcistów,
- 8 praktykantów.

Powiększenie to etatu ma także na celu umożliwienie awansu zasługującym na to urzędnikom, a tem samem zachęcenie ich do tem wydatniejszej pracy. Chcąc nadto zapewnić sobie pozyskanie znakomicie ukwalifikowanych i wyjątkowo dzielnych sił, pozwala sobie Wydział krajowy prosić Wysoki Sejm o upoważnienie, aby mógł praktykantów koncepcyjnych, którzy najmniej rok w służbie pozostawali, egzamina prawnicze z odznaczeniem złożyli i przez czas jednorocznej służby znakomicie się aplikowali, mianować nadetatowo koncepcistami, nieobsadzając wakujących po nich posad praktykantów.

ad II. Jakkolwiek oddział rachunkowy niedawno—bo w r. 1908 powiększonym został o jednego rewidenta, dwóch oficyantów, trzech asystentów i dwóch praktykantów, to jednak Wydział krajowy nie waha się wystąpić już dziś z ponowną propozycją powiększenia tego działu, albowiem wzrost agend sprawia, że oddział rachunkowy nie może należycie spełniać swych obowiązków, a powierczność w sprawdzaniu rachunków, powolność w kontowaniu, może narazić fundusz krajowy na znaczne szkody. Ostatnie powiększenie oddziału rachunkowego opierało się na danych po r. 1906, od tego zaś roku, po koniec r. 1908 przybyło 40 nowych funduszków, z drugiej zaś strony zwiększył się ruch i czynności w istniejących funduszach, których po koniec 1908 r. było 495.

Cyfrowy efekt tego stałego wzrostu funduszków, oraz naturalnego rozrostu dawniejszych agend, przedstawiają następujące daty:

Artykułów dziennika kasy kraj. było:

w r. 1906	50.362
w r. 1907	58.618
w r. 1908	62.705

a w tym samym stosunku wzrosła ilość artykułów: w dziennikach kasowych urzędów podatkowych, trzech szpitali krajowych, przedsiębiorstw melioracyjnych — szkół rolniczych. Wzrost w samej tylko kasie krajowej — między rokiem 1906, a 1908 — wynosił prawie 25%. Aktów do załatwienia wykazywał protokół oddziału rachunkowego:

w r. 1906	54.815
w r. 1908	55.910
zaś w pierwszym półroczu 1909	31.889

załem do końca r. 1909 przyjąć można przeszło 60.000.

Obroty kasowe brutto wynosiły:

w r. 1906	367,406.642 K
w r. 1907	389,227.376 K
w r. 1908	457,231.134 K

Cyfry powyższe są tylko w części ilustracją zwiększania się z roku na rok ruchu i czynności oddziału rachunkowego, nie dają zaś całego obrazu czynności tego działu, która dopiero w połączeniu z czynnościami w księgach głównych — osobowych — kredytowych — zaliczek i t. d. z preliminarzami,

zamknięciami rachunków, zestawieniami dla Wydziału krajowego i Wysokiego Sejmu, daje obraz całej czynności oddziału rachunkowego.

Konieczność częstszej kontroli gmin i Rad powiatowych, zakładów i szkół krajowych, wymaga koniecznie nowych sił. Nowo stworzony fundusz emerytalny dla lekarzy okręgowych, ustawa o ubezpieczeniu na starość, powiększyły znacznie czynności oddziału rachunkowego, a powiększenie etatu technicznego drogowego i melioracyjnego zwiększa znacznie ilość funduszów i rachunków, a tem samem zwiększa czynności oddziału rachunkowego.

Proponowane przez Wydział krajowy powiększenie etatu tego oddziału obejmuje:

dwie posady	rewidentów,
"	" adjunktów,
"	" oficyałów,
"	" asystentów,
"	" aplikantów,

razem 10 osób — tak, że oddział ten w przyszłości składałby się:

z dyrektora,
zastępcy dyrektora,
12 rewidentów,
11 adjunktów,
14 oficyałów (w tem 1 protokolant, 1 archiwista),
11 asystentów,
14 praktykantów,
12 aplikantów.

Jakkolwiek proponowane przez Wydział krajowy powiększenie oddziału rachunkowego obejmuje 10 posad — to w rzeczywistości byłoby powiększeniem tylko o 9 osób — gdyż w razie uchwalenia przez Wysoki Sejm przedstawionego wniosku, zamierza Wydział krajowy adjunkta kasy krajowej, zajętego stałe w oddziale rachunkowym, przenieść napowrót do kasy.

ad III. Czynności kasy krajowej są w tak ścisłym związku z czynnościami oddziału rachunkowego, że uzasadnianie wzrostu czynności kasy byłoby wobec przytoczonych wyżej cyfr zbyt czynnem — tem bardziej, że powiększenie etatu kasy, które Wydział krajowy pozwala sobie Wysokiemu Sejmowi zaproponować, obejmuje tylko utworzenie jednej nowej posady aplikanta kasy — i to w miejsce dyktaryusza, obecnie do pomocy kasy dodanego.

ad IV. Czynności oddziału manipulacyjnego, jako organu pomocniczego muszą wzrastać w miarę rozwoju agend w głównych oddziałach. Gdy jednak począwszy od r. 1903 we wszystkich oddziałach każdy niemal rok przynosił z sobą stopniowo przyrost sił nowych — a w niektórych, jak w biurze melioracyjnem, bardzo znaczny, przez co każdy z tych oddziałów dodawał stale zajęcia oddziałowi manipulacyjnemu, to oddział ten od r. 1903 o tej samej liczbie swych urzędników miał do załatwienia nie tęsamą, lecz wciąż wzmagającą się liczbę czynności, na które składają się stale wzrastające siły innych oddziałów. Ze czynności manipulacyjne z pomnożeniem się czynności Wydziału krajowego wzrosły znacznie, przekonują także liczby.

W roku 1903 było	ekshibitów	122.189
" "	1908 "	139.368
" "	1909 do końca czerwca	72.527

z końcem przeto roku 1909 przyjąć można 115.000, tak, że pomnożenie liczby urzędników jest konieczne, jeżeli manipulacja ma być staranną i szybką.

Ma wprowadzić oddział manipulacyjny, obok sił etatowych i siły pomocnicze w osobach dyktaryuszy, tych jednak do ważniejszych czynności manipulacyjnych nie należałoby używać, a nadto mają oni swój własny dział pracy, tak, że główny ciężar pracy w protokole, ekspedycie i archiwum musi spoczywać na personalu etatowym.

Proponowane przez Wydział krajowy, powiększenie sił tego oddziału obejmuje:

jedną posadę zastępcy archiwisty,
jedną posadę kancelisty,
trzy posady pisarzy etatowych,
trzy posady aplikantów.

Posady zastępcy archiwisty dotychczas w etacie oddziału manipulacyjnego niema: Wydział krajowy pragnie ją utworzyć z następującego powodu. Archiwista obok czynności, połączonych z kierownictwem archiwum, ma oddany sobie dział spraw szlacheckich — załatwianie tych spraw wymaga jednak tyle czasu, że obok nich rozległym czynnościom naczelnika archiwum jeden urzędnik sprostać już nie może — a przecież zadanie archiwum jest niezmiernie ważne w urzędzie. Archiwum dobrze zorganizowane — ściśle i sumiennie nadzorowane, ułatwia pracę referentom, przeciwnie, każda niedokładność lub pobieżność utrudnia ją, a nawet szkodę przynosi pracy urzędnika conceptowego.

Z tych powodów Wydział krajowy uważa za potrzebne rozdzielić te czynności — i w tym celu proponuje Wysokiemu Sejmowi utworzenie nowej posady zastępcy archiwisty w IX. randze urzędników krajowych, którego zadaniem byłby nadzór i kierownictwo archiwum. Nadto proponuje Wydział krajowy powiększyć siły oddziału manipulacyjnego o jedną posadę kancelisty, o trzy posady pisarzy etatowych i o trzy posady aplikantów, tak, iż oddział ten składałby się:

z dyrektora,
archiwisty,
zastępcy archiwisty,
ekspedytora,
protokolisty,
6 kancelistów,
6 asystentów,
6 pisarzy etatowych,
6 aplikantów.

Do powiększenia liczby pisarzy etatowych o 3 posady i aplikantów o trzy posady, skłania Wydział krajowy obok względów rzeczowej natury, także wzgląd na stosunki awansowe. Następstwem organizacji biura, w której w najniższych dwóch kategoriach jest tylko po 3 osoby, czyli znacznie mniej, niż w posadach wyższych, jest to, że nowo mianowany aplikant, jak to w tym roku miało miejsce — już po paru miesiącach posuwa się na posadę pisarza etatowego — poczem na posunięcie się na wyższą posadę, nieraz niestosunkowo długo czekać musi. Proponowane utworzenie dwóch posad w wyższych rangach i równoczesne rozszerzenie podstawy w dwóch najniższych rangach — zaradzi brakowi sił i stworzy prawidłowe stosunki awansowe.

Koszt proponowanego zwiększenia etatu wynosić będzie:

dla 9 osób w oddziale	conceptowym . . .	36.504 K
„ 10 „ „ „	rachunkowym . . .	29.616 „
„ 1 „ „ „	kasowym . . .	1.200 „
„ 8 „ „ „	manipulacyjnym . . .	15.656 „

a potrzebne na ten cel kwoty, wstawiono już do preliminarza na rok 1910 w rubr. II. poz. 4., 12., 13. i 14.

Wydatek faktyczny dla funduszu krajowego, będzie jednak w roku 1910 mniejszym od budżetu, albowiem odpadnie część wstawionych do preliminarza dodatków pięcioletnich, czteroletnich i trzyletnich dla tych urzędników, którzy skutkiem nowego etatu będą awansowali. Zmniejszenie tego kosztu nie można na razie cyfrowo oznaczyć, gdyż decyzja co do osób, nastąpi dopiero po uchwale sejmowej.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu oddziału conceptowego, rachunkowego, kasowego i manipulacyjnego.

II. Sejm powiększa dotychczasowy etat osób i płac:

a) oddziału conceptowego :

- o dwie posady radców w VI. randze,
- o jedną posadę wicesekretarza w VIII. randze,
- o dwie posady adjunktów w IX. randze,
- o dwie posady conceptistów w X. randze,
- o jedną posadę praktykanta z adjutem wyższem i
- o jedną posadę praktykanta z adjutem niższem;

b) oddziału rachunkowego :

- o dwie posady rewidentów w VIII. randze,
- o dwie posady adjunktów w IX. randze,
- o dwie posady oficyałów w X. randze,
- o dwie posady asystentów w XI. randze,
- o dwie posady aplikantów.

III. Sejm ustanawia w etacie kasy krajowej nową posadę aplikanta kasy krajowej z adjutem 1.200 K rocznie, po 3 latach służby na tej posadzie 1400 K, a po 5 latach 1600 K rocznie.

IV. Sejm ustanawia w etacie oddziału manipulacyjnego nową posadę zastępcy archiwisty w IX. randze urzędników krajowych, a nadto powiększa etat tego oddziału :

- o jedną posadę kancelisty w X. randze,
- o trzy posady pisarzy etatowych w XII. randze
- i o trzy posady aplikantów.

V. Sejm upoważnia Wydział krajowy, ażeby praktykantów conceptowych, którzy egzamina prawnicze złożyli z odznaczeniem, przynajmniej rok w służbie Wydziału krajowego pozostawali — i w czasie tej służby znakomicie się aplikowali — mianował nadetatowo conceptistami, nie obsadzając wakujących po nich posad praktykantów.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Mieczysław Onyszkiewicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.